

„Annus Mirabilis“ 1989 a Slovensko. Od totality k demokracii

Medzinárodná vedecká konferencia

Miesto konania: Bratislava

Termín: 12. – 13. november 2019

Organizátori: Ústav pamäti národa; Klub '89; Slovenský národný archív; Slovenské národné múzeum

Konferencia prebehne pod patronátom Európskej siete Pamäť a solidarita (ENRS)

Annus mirabilis 1989 – rok zázrakov a demokratických revolúcií, ktoré priniesli pád komunistických režimov v strednej a východnej Európe – je jedným z najvýznamnejších míľnikov vo svetových a slovenských dejinách 20. storočia. Rok, ktorý znamenal obnovenie demokracie v štátoch strednej a východnej Európy, ukončenie studenej vojny, prekonanie bipolárneho rozdelenia Európy, ako aj definitívny pád Železnej opony. Hlboká ideologická a ekonomická kríza vládnuvich režimov v európskych štátoch sovietskeho bloku v súčinnosti s politikou *glasnosti* a *perestrojky* v Sovietskom zväze, masovými demonštráciami národov za Železnou oponou a fenoménom protikomunistickej opozície boli nevyhnutným predpokladom pre pád totalitných režimov a systémové zmeny, výsledkom ktorých bolo etablovanie pluralitných demokracií a trhovej ekonomiky. V rokoch 1989 – 1991 sa udiali prevažne nenásilné revolúcie v Poľsku, Maďarsku, Východnom Nemecku, Československu, Bulharsku, Rumunsku, Albánsku, Juhoslávii a v Sovietskom zväze, ktoré pokračovali rozpadom federatívnych štátov (Československo, Juhoslávia, Sovietsky zväz), ako aj zjednotením Nemecka a zásadne tak zmenili politickú mapu Európy.

Integrálnou súčasťou prelomových revolučných udalostí bolo aj Slovensko, kde rastúce opozičné hnutie z prostredia skrytej cirkvi, ochranárskeho hnutia, občianskych aktivistov, nezávislých umelcov, študentov a reformných komunistov mobilizovalo od druhej polovice 80. rokov širokú verejnosť k prekonaniu dovtedajšej pasivity a otvorenému vystúpeniu voči vládnucemu normalizačnému režimu. Aktivity čoraz silnejšej opozície na pozadí prehĺbujúcej sa krízy režimu, vyvrcholili v novembri 1989 udalosťami Nežnej revolúcie, vedúcej bezprostredne k pádu komunistického režimu. Špecifický priebeh revolúcie na Slovensku predurčil rozdiely vo vývoji v rámci spoločného česko-slovenského štátu. Bezprostredne po páde komunistickej totality sa v rámci procesu transformácie otvorili nové otázky, spojené s politickou a ekonomickou transformáciou, snahou o vyrovnanie sa s komunistickým režimom, či otázka budúceho štátoprávneho usporiadania vzťahu Slovákov a Čechov.

Cieľom konferencie je prezentovať najnovšie výsledky vedeckého výskumu, analyzovať geopolitický kontext pádu komunistických režimov a vzájomný vplyv rôznych faktorov na politický vývoj koncom 80. a začiatkom 90. rokov. Hlavným cieľom nie je len analýza udalostí v Sovietskom zväze, ale aj úloha a vplyv západných mocností, najmä

Spojených štátov amerických. Príspevky zaoberajúce sa priebehom revolúcií v štátoch strednej a východnej Európy by mali analyzovať konkrétny vývoj v jednotlivých krajinách, najmä v Poľsku, Maďarsku, Východnom Nemecku, Rumunsku a Bulharsku, ako aj v štátoch vytvorených po rozpade Sovietskeho zväzu.

Konferencia má interdisciplinárny charakter a poskytne priestor pre bádateľov zo širokého spektra spoločenských vied (historikov, sociológov, politológov a pod.). Súčasťou dvojdnovej konferencie budú aj okrúhle stoly aktérov historických udalostí, a to tak zo Slovenska, ako aj zo zahraničia. Bude sa konať v dňoch 12. – 13. novembra 2019 v Bratislave. Rokovacími jazykmi konferencie budú slovenský (český) a anglický jazyk. Organizátori budú aktívnym účastníkom hradiť ubytovanie a stravovanie počas konferencie. Výstupom z konferencie bude publikovaný zborník príspevkov.

Tematické panely konferencie:

1) Medzinárodný kontext

- vzťahy Západ – Východ
- koniec bipolárneho systému a „Nový svetový poriadok“
- udalosti a procesy vedúce k pádu režimov v strednej a východnej Európe.
- rozpad federatívnych a vznik nových štátov

2) Vnútropolitická situácia na Slovensku/v Československu

- kríza komunistického režimu
- politika prestavby v KSS/KSČ
- porušovanie ľudských práv
- rozmach opozičného a študentského hnutia
- priebeh Nežnej revolúcie
- aktivity spravodajských a bezpečnostných zložiek
- slovenská otázka v spoločnom štáte
- legislatívny rámec zmien a spoločenská transformácia

3) Pramene k novembu '89

- materiály v zahraničných archívoch
- materiály v slovenských archívoch
- projekty Oral History
- muzeálne pramene
- pamäťová politika Novembra '89

V prípade záujmu o vystúpenie na konferencii zašlite krátky abstrakt príspevku a stručný životopis do 30. júna 2019 na emailovú adresu: katrebova@upn.gov.sk. Organizátori si vyhradzuju právo výberu účastníkov konferencie.